

az ő fordítása után a Fioretti fordítása be van fejezve. A könyvön nyoma sincs a fordítás ízének. Egyenetlenségek, fáradt, lankadt részek is teljesen hiányoznak belőle. Mintha csak egy ihlet sodrában készült volna az egész munka. Nagy meglepetés a fordítás nyelvének kellemes, halk archaikuma. A kiváló író ezzel alávetette magát az eredeti szövegnek s így szerencsésen megvédte a könyv történeti időhangulatát. Régiesége azonban ment minden erőltetett régieskedéstől. Egyébként elfinomított, artisztikus stílusművészete itt középkori írói ílékre emlékeztető alázatos-sággal szolgálja a szöveg szándékait s csak arra törekszik, hogy a nyelv távoli, ódon patináján, mint valami antik ékszeren az eseményeknek umbriai, régi fénye ragyogjon.

A fordítás megnyugtatója a filológiai igényeket is. A szöveg értelmének megvilágítását sok kimerítő, pontos jegyzet és magyarázat szolgálja.

A Fioretti alázatos, gyermeteg bája és naiv öröme talán különösen hat problémáktól súlyos, de el is gyötört oly sok tudós könyveink között. Nem tudom azonban, hogy nem épen ezért nyúlunk-e feléje akkora vággyal, mi, akiknek az öröm o'aja felszáradt a homlokunkon!

Brisits Frigyes.

Szabó Mária : *Appassionata*. A szerző első regénye (*Felfelé*), mely a Napkelet Könyvtárban nem régen jelent meg, nagy és kellemes meglepetést keltett a hozzáértők körében. Ime egy új, fiatal író, akinek súlyos mondanivalói vannak, s aki ezeket nem tapogatózva, hanem érett művészettel tudja kifejezni! Igazi tehetség és komoly, értékes munka. Ezt a második regényét az erdélyi Pásztortűz közölte az idén folytatásokban s most kötetben is kiadta. Tárgya, mint az első, egy erőlelkű úrileány harca az étellel és önmagával, csakhogy míg Horváth Ágnes nem hagyja el a földjét s szinte emberfölötti erővel védelmezi, Szentmiklóssy Mártának, az *Appassionata* hősnének már nincs védeni valója. Apja gavallérsága s nagybátyja kapzsisága tönkrement. Fájó szívvel adja el erdélyi ősi házukat s öccsével, Pistával, kit anyja halála óta ő nevelt, a fővárosba költözik, hogy megkeresse a kenyerét. Szerencsére még apja életében iparművészeti iskolát végzett s mint lakástervező akarja fenntartani magát. Volt tanulatása, Fejér Andor segítségére siet s beszerzi Verának, egy

szegény úrileánynak divatszalonjába, ahol ő maga is dolgozik, ruhatervezőnek. A finomlelkű leánynak eleinte küzdenie kell a munkásnők gyűlölködésével, Vera és a rendelők szeszélyeivel, öccse rossz hajlamaival és új életének egyéb kellemetlenségeivel. Erős akarata, türelme és hódító, nemes egyénisége azonban győzedelmeskedik a nehézségeken. Munkásait meghódítja, az üzlet vezetését ő veszi a kezébe, elkényeztetett, de őt bálványozó kis öccsét anyai gonddal neveli. A fásasztó munkától könnyen megmenekülhetne. Gyerekkori játszótársa, a parasztfiúból lett szemorvos, Morvai István szereti és boldog lenne, ha feleségül vehetné, Andor is szerelmes bele, de Márta nem tud szerelem nélkül a házasság nyugodt révébe menekülni és tovább küzd. Ekkor áll be a nagy fordulat életében. Rokonai révén megismerkedik egy estélyen, melyen egy zongoraművész Beethoven *Appassionatáját* játssza, a gazdag Szécsy Lászlóval, a művészetért rajongó esztétikussal. Szécsy egy évvel ezelőtt megvakult s a leányt eleinte mély részvét, majd heves szerelem vonzza a szerencsétlen fiatalemberhez, ki szintén beleszeret az érdekes és nagyon szép leányba. Pedig nehéz otthagynia önálló, munkás életét s eddigi munkatársait, akik szeretik, de szerelme s az a meggyőződése, hogy Lászlónak nagyobb szüksége van rá, diadalmaskodik minden akadályon: Márta László felesége lesz s vele vidéki birtokára költözik. Férje azonban a vak ember önzésével zarnokoskodik fölötte. Folyton maga mellett tartja, szellemi közösség helyett érzi szerelmével narkotizálja s csak nagy nehezen bírható rá, hogy megengedje neki a korábbi fölkelést, hogy Pistával tenniszeznek. A lelkiileg elkínzott fiatal asszonyt felüldíti ez a kis lopott szabadság s tenniszezés helyett Andor lakásberendező vállalata számára szobaterveket készít öccse szobájában. László, ki csak a felesége testi szépségét imádja, borzalommal gondol arra, hogy gyermekük legyen s durván tiltakozik még a dolog lehetősége ellen is, pedig Márta már anya. Közben megérkezik Berlinből Morvai, aki látva Márta boldogtalanságát, vállalkozik László szemének megoperálására. Ez egy reggel fölfedezi Márta kis csalását s dühösen tépi szét felesége iparművészeti terveit, mire Pistában fölébred a rossz hajlam, s hogy megbüntesse és megkínozza sógorát, azt hazudja

neki, hogy Márta nem szép, az arca szeplős. Lászlón valóságos dűhroham tör ki, feleségét nem tűri meg maga mellett s kínos bizonytalanságában nem hisz senkinek. Morvai, hogy véget vessen a тұrhetetlen helyzetnek, megoperálja, de az ideges ember nem tudja kivárni a kötés levételének határidejét, letépi szeméről a kötéléket és íme lát! Látja, hogy Márta szép, sokkalta szebb, mint ahogy elképzelte, tehát nem csalák meg. Látása azonban homályosulni kezd s csakhamar újra megvakul, most már örökre, de ez csodálatosképen nem bántja. Most lát egyszerre a maga lekébe, látja rút önzését s igazi szerető szelidség és megértés tölti el a lelkét Márta végtelen boldogságára.

A regény, mint látjuk, egy önállóságra törekvő, erős női lélek rajzának indul, aztán egy szerelmes odaadásában teljesen felolvadó nővé alakul. Az első tökéletesen sikerült s igen megkapó, a második, mintha kissé bizonytalanná válnék: Mártáról nehéz elhinnünk, hogy annyira rabszolgája lesz férjének, Szécsyről pedig még nehezebb, hogy finom, művészelkü és művelt úriember letére úgy bánják a feleségével, mint egy háremhölgygel. Meglepetésszerű lelki átalakulása kevéssé valószínű s nem oszlatja el abbéli aggodalmunkat, hogy nem fog-e visszaesni zsarnoki önzésébe. Ez a jellemrajz túlzott, épen úgy, mint első regényében a hősnő anyjáié volt. A szerző, aki mestere a lelki ábrázolásnak, az efféle elrajzolást könnyen elkerülhetné. Az ilyen jellemeket, bármennyire magyarázza is őket a regényíró, mindig hamisnak és idegenszerűeknek fogjuk érezni. Márta lekirajza azonban igen finom és pompás részletekben gazdag. Milyen szép: indulása a kiürült ősi házból, vagy ahogy meghódítja a munkásnőket, amikor tavaszi lázban megveszi egy virágárus leánynak minden virágát s felviszi műhelyben görnyedő társainak, vagy amikor meghatottan és gyöngéden visszautasítja Morvai házassági ajánlatát! Külön kell kiemelnünk első találkozását a vak Szécsyvel. Ez az újszerű megfigyelésben gazdag jelenet, mely két különös lélek egymásra találását adja elő egy hosszú és érdekes dialógusban, talán legművészebb része a regénynek. Csak néhány szépségre mutathatunk rá, de a szándékosan részletező tartalmi vázlat bizonyára még többet sejtet a hozzáértő regényolvasóval.

Szabó Mária értékes könyve első

munkájához méltó folytatás, melyre örömmel hívjuk fel szépirodalmunk minden komoly és kényes ízlésű barátjának figyelmét. *Színnyei Ferenc.*

Mohácsi Magyarországa. Báró Burgio pápai követ jelentései. Fordította Bartoniek Emma. (A Napkelet Könyvtára, 12. sz.) A nemzet sorsára kiható, történeti nagy katasztrófák okainak, illetőleg a megelőző állapotoknak megismerése rendszerint gyászos tanulsággal jár. Politikai hibák, pártviszályok, egyesek és egész osztályok bűnei és mulasztásai szokták előkészíteni a sorsdöntő csapásokat. Így volt ez a mohácsi gyászos csatavesztés előtt is. A négyezredes évforduló újra ráterelte a figyelmet azokra a szomorú viszonyokra, amelyek közt ez a csapás hazánkat érte és amelyek a katasztrófális vereséget előidézték. A mohácsi vész korának szomorú viszonyait alig világhatja meg valami jobban, mint azok a jelentések, amelyeket Burgio Antal pápai nuncius 1525 és 1526 folyamán intézett hazánkban Sadoletto pápai titkárhoz. A török elleni védekezést szívében viselő VI. Hadrián pápa, majd ennek utóda, VII. Kelemen Vio Tamás bitorost, utána pedig Campeggio Lőrincet küldte követül Magyarországnak a nagy küzdelemre való felkészítésére. Ezek mellett működött Burgio nuncius, aki 1523 közepe óta csaknem állandóan hazánkban tartózkodott és tőle telhetőleg igyekezett a nehéz feladatnak megfelelni. Mindent látva és mindenről értesülve küldte jelentéseit Rómába.

Ezek a jelentések, amelyek az eredeti olasz nyelven a Monumenta Vaticana c. kiadványsorozatban (1884) jelentek meg, igen nagybecsűek hazánk akkori szomorú viszonyainak megismerése szempontjából. Már Fraknói felhasználta őket «Magyarország a mohácsi vész előtt» című munkájában. A Napkelet Könyvtára most magyar fordításban tette mindenki számára hozzáférhetővé Burgio jelentéseit.

A nuncius felfogása, amely ezekben a jelentésekben tükröződik, itt-ott kétségtelenül szubjektív színezetű, amint ez nem is lehet másként. De a kép, melyet jelentéseiből hazánk akkori állapotáról nyerünk, mégis szomorúan hű. Burgio jól látta a helyzetet. 1525 ápr. 13-i jelentésében mily lesújtóan találóan írja: «Az emberek itt annyira gyűlölik egymást, hogy nyugodtan elmondhatom: azalatt a két év alatt,